

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОГО ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ ЯК НАПРЯМ НАУКОВОГО ФОНДОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ РІДКІСНИХ ВИДАНЬ

У Відділі рідкісних видань і дисертацій Наукової бібліотеки нашого університету зберігається понад 55 тисяч раритетних книг. І якщо звернутися до тематики представленої доповіді можна зазначити, що більшість з цих видань висвітлюють еволюцію і становлення держав, розвиток владних структур, правове забезпечення цих процесів як на національних теренах так і в зарубіжних країнах.

Необхідною умовою проведення професійних фондових досліджень виступає пошук термінологічних особливостей в галузі державотворення характерних для різних історичних періодів, відстеження еволюції основних понять. Ще стародавні мислителі Платон, Аристотель, Цицерон визначали державу як організацію осілого населення, що займає певну територію і підкорюється одній і тій же владі [1, с. 419]. Звернемося й до характерного тлумачення цього поняття у ХІХ –початку ХХ ст. у енциклопедичних і довідкових виданнях, де держава визначалася як історичне явище та соціологічне поняття, яке представляється особливою формою спільного життя, ...складним і організованим суспільством, в якому виділяються в якості самостійних громадських утворень, центральні і місцеві органи управління, носії державної влади, які мають право і обов'язки примушувати індивідів, що входять до складу держави, узгоджувати свою поведінку і свої дії з інтересами всього цілого і з правами інших членів суспільства [2, с. 367]. З'являються й терміни, що є похідними й притаманні виключно державі – державність, державотворення, державна влада, державний контроль, державні органи влади, державна служба і державні чини, державна таємниця та ін., які виступають об'єктом дослідження конституційного, адміністративного права тощо.

Звернення до історичних і сучасних тлумачень названих понять дозволяє здійснити пошукові спроби віднайти найкращі теоретичні постулати державотворення, наукові напрацювання класиків-теоретиків конституційного, поліцейського (адміністративного) права, описові докази успішних державотворчих процесів минулого, негативні наслідки невдалих державних реорганізацій тощо. Саме з цих позицій фахівцями Відділу рідкісних видань досліджуються фонди раритетів, їх пошук, відбір, розподіл за колекціями, науковий опис, здійснюються аналітичні історіографічні розвідки.

Серед пікових – дослідження історіографії «Руської правди» (понад 500 джерел, статейного матеріалу, окремих «крупинок» - згадувань, цитувань тощо. Результати цього

фондового дослідження знайшли віддзеркалення у підготовлених Показчику «Руська Правда»: пам'ятник права Київської Русі» і Каталозі виставки «Ярослав Мудрий: великий князь, державотворець, просвітитель Київської Русі», наукових статтях, що вийшли друком у Мінську та Ярославлі. Під час проведення цього Юридичного форуму гості, науковці і студенти університету мають можливість переглянути великі експозиції раритетних видань, присвячених 1000-річчю з початку правління Ярослава Мудрого, е-презентацію, що висвітлює не тільки історіографію теми, а й містить цікаві відомості про великого київського державотворця – ілюстровану інформацію про його батьків та дітей, переглянути старовинні списки Руської Правди старослов'янською мовою тощо.

Зібрана історіографія Української Народної Республіки вміщує понад 700 джерел: монографічних видань, дисертаційних досліджень, меморіальної літератури, навчальних посібників, статей, архівних матеріалів, електронних джерел, фото та кінодокументів.

На допомогу науковцям формуються колекції « Наукова спадщина теоретиків харківської правничої школи: 1805 – 1945» (включає майже 1800 праць), «Харківське правове дисертацієзнавство: 1805 – 1918» (знайдено 49 з 68 захищених магістерських і докторських робіт), постійно аналізується сучасне національне дисертаційне поле з зазначеної тематики, розпочато створення е-ресурсу «Українське законодавство: 1917 – 1945».

Важливим аналітичним напрямом пошуку виступає формування колекції та створення наукового опису «Харків і харків'яни». Відшукуються матеріали з історії міста – старовинні плани, атрибутика і героїка, й особливо актуальним є пошук видатних харківців (так звалися харків'яни з XVIII ст.). Серед значних пошукових робіт – допомога у створенні бібліографічних показників «Історія благодійності на Харківщині», а також присвячених видатним теоретикам-правознавцям В.Гордону, М. Палієнку, М. Гродзинському та ін. Ці наукові знахідки підтверджують значний внесок харків'ян в українське державотворення та його правове забезпечення.

Результати фондових досліджень Відділу рідкісних видань та дисертацій активно використовуються у роботі з професорсько-викладацьким складом та студентською молоддю університету. Основні етапи становлення української державності з прадавніх часів, внесок Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого у процеси національного державотворення обговорюються під час проведення науково-інформаційних, екскурсійних, профорієнтаційних заходів, де кожний відвідувач має змогу переглянути раритетні видання, доторкнутися до Пересопницького євангелія (дата створення – середина XVI ст.), стародруків французькою, німецькою, англійською, латинською мовами, зануритися в дивовижний світ історії розвитку права.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Энциклопедический словарь. Т.IX /Издатели: Ф.А.Брокгауз, И.А.Ефрон, СПб., 1893. 474 с.
2. Большая энциклопедия. Седьмой том. /Издатели: Библиографический институт (Мейер) в Лейпциге и Вене. Книгоизд.тов-во «Просвещение в Санкт-Петербурге. 1901. 794с

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**КАФЕДРА ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА УКРАЇНИ
ТА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН**

**ВІДДІЛЕННЯ ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА НАЦІОНАЛЬНОЇ
АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ**

**АСОЦІАЦІЯ ВИПУСКНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОГО ЮРИДИЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

ІІІ ХАРКІВСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ ЮРИДИЧНИЙ ФОРУМ

**МАТЕРІАЛИ
КРУГЛОГО СТОЛУ**

**«ДЕРЖАВОТВОРЧІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ ТА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ:
ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ» (ДО 1000-РІЧЧЯ З ПОЧАТКУ ПРАВЛІННЯ
ЯРОСЛАВА МУДРОГО)**

24 вересня 2019 року

Харків — 2019

УДК 340.12.001

ББК 67.0

М 34

**ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ
КРУГЛОГО СТОЛУ**

Гетьман Анатолій Павлович – доктор юридичних наук, професор, проректор з наукової роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, академік НАПрН України – голова організаційного комітету;

Гончаренко Володимир Дмитрович – доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України, завідувач кафедри історії держави і права України та зарубіжних країн Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого – заступник голови організаційного комітету;

Слінько Тетяна Миколаївна – кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри конституційного права України Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого – член оргкомітету;

Стещенко Володимир Миколайович – кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри міжнародного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого – член оргкомітету;

Булгаков Артур Олександрович – кандидат юридичних наук, асистент кафедри історії держави і права України та зарубіжних країн Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого – член оргкомітету;

Стеценко Ніна Сергіївна – кандидат юридичних наук, асистент кафедри історії держави і права України та зарубіжних країн Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого – член оргкомітету;

Гоцуляк Світлана Леонідівна – кандидат юридичних наук, асистент кафедри історії держави і права України та зарубіжних країн Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого – член оргкомітету.

Асоціація випускників Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

Матеріали круглого столу «Державотворчі процеси в Україні та зарубіжних країнах: історичний аспект» (до 1000-річчя з початку правління Ярослава Мудрого). Асоціація випускників Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого – Х.: ФОП Бровін О.В., 2019. – 172 с.
ISBN 978-617-7738-59-5

Тези друкуються мовою авторів у авторській редакції.

Адреса редакційної колегії: вул. Пушкінська, 77, к. 228п, м. Харків, 61024, Україна.

ISBN 978-617-7738-59-5

УДК 340.12.001

ББК 67.0